

آداب روز عید و فضایل عید فطر

<?xml encoding="UTF-8">

اشاره

ملت های مختلف روزهایی از سال را با توجه به فرهنگ خود جشن می گیرند. این عیدها برخی برخاسته از دین و برخی بر اساس فرهنگ عمومی آن مردم است. عید فطر از عیدهای بزرگ اسلامی است که همواره در میان مسلمانان و ایرانیان جایگاهی ویژه داشته است. البته در آیین اسلام، عید بار ارزشی خاصی دارد که در متون کهن نیز بدان اشارت رفته است.

روزه عید فطر

درباره روزه گرفتن در روز عید فطر آمده است:

نکته: «اما آنچه حرام است: روزه داشتن روز عید فطر است». [1]

روزه پس از عید

از روزه های مستحب برای روزه گرفتن عبارت است از:

نکته: «اما آنچه خداوند را اختیار باشد: روزه روز دوشنبه است و پنجشنبه و آدینه. و این سه روز که ایام بیض [2] خوانند... و روزه شش روز است از پس عید فطر». [3]

روز بی معصیت، عید است

در احوالات امام علی (ع) آمده است:

حکایت: «چون در عراق نبطیان [4] را دید که در عید خود زینتی و تجملی ظاهر کرده بودند، گفت: این چیست که اظهار کرده اند؟ گفتند: روز عید ایشان است. گفت: هر روزی که خدای را معصیت نکنیم آن عید ماست». [5]

عید و نهی از منکر

ابوحامد غزالی می نویسد:

حکایت: «و آمده است که مروان حکم در نماز عید پیش از نماز خطبه کردی، مردی بر وی انکار [6] کرد که خطبه پس از نماز باشد! مروان گفت: ای فلان، آن متروک [7] شده است.

بو سعید خدری گفت: این مرد حقی که بر وی بود به جای آورد، که پیغامبر - صلی الله علیه و سلم - ما را گفته است: مَنْ رَأَى مُنْكَرًا فَلْيَنْكُرْهُ بِيَدِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ، وَ ذَلِكَ أَوْعَى الْإِيمَانِ، أَيْ [8]: هر که منکری ببیند باید که به دست آن را تغییر کند، و اگر نتواند به زبان، و اگر نتواند به دل، و آن ضعیف ترین ایمان است». [9]

حضور پرشکوه

حضور ایرانیان در نماز عید، همواره شکوه خاصی داشته است:

حکایت: «چون قتیبه بن مسلم مسجد جامع بنا کرد اندرون حصار بود. از اندرون شهر و آن حوالی را ریگستان می خوانند، آن موضع را نمازگاه عید کرد و مسلمانان را بیرون آورد، تا نماز عید کردند. و مردمان را فرمود تا سلاح با خود بیرون آوردند، به سبب آنکه اسلام هنوز نو بود، و مسلمانان از کافران ایمن [10] نبودند، و امروز سنت مانده است، تا هر که اهل سلاح باشند با خویشتن بیرون آرند. و آن دروازه را «دروازه سرای معبد» خوانند. ... و بدین نمازگاه سال های بسیار نماز عید گزارده اند. [چون مردم در این مکان] نمی گنجیده اند، امیر سدید منصور بن نوح بن نصر... حایط ها [11] و باغ های بانزعت [12] بخريد به قیمت بسیار، و مال بسیار در آن خرج کرده آن را نمازگاه عید ساخت، و منبر و محراب نیکو فرمود. و سال های بسیار نماز عید آنجا کردند. آن نمازگاه تا به روزگار ارسلان خان بود. ارسلان خان فرمود تا نمازگاه به نزدیک شهر کردند، تا مردمان را رنج نباشد. و اگر وقتی دشمنی قصد شهر کند، مردمان شهر غایب نباشند». [13]

زکات فطر

بلعمی احوالات پیامبر اکرم (ص) را در روز عید چنین گزارش می دهد:

حکایت: «پس چون ماه رمضان بگذشت، پیغمبر علیه السلام صدقه روز عید واجب کرد. روز عید بیرون آمد از مدینه و به مصلی رفت و نماز کرد، و اندر خطبه صدقه فطر فرمود». [14]

در جای دیگر نیز چنین آورده است:

«و پیغمبر علیه السلام روزه ماه رمضان بداشت و نماز عید بکرد و صدقه عید بفرمود، و چون از شوال هفت روز بگذشت به غزو احد شد». [15]

پی نوشت ها :

- [1]. محمد بن جریر طبری، تفسیر طبری، ترجمه: مترجمان، تحقیق: حبیب یغمایی، تهران، انتشارات توس، 1356، ج 2، ج 1، ص 118.
- [2]. ایام البیض: سیزدهم و چهاردهم و پانزدهم ماه قمری باشد.
- [3]. تفسیر طبری، ج 1، ص 127.
- [4]. نبطی: از اقوام ساکن در عراق باستان.
- [5]. ابوحامد غزالی، احیاء علوم الدین، ترجمه: محمد خوارزمی، تصحیح: حسین خدیوچ، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی، 1373، ج 4، ص 497.
- [6]. انکارکردن: زشت شمردن.
- [7]. متروک شدن: مورد توجه نبودن، بدان عمل نکردن.
- [8]. ای: یعنی.
- [9]. احیاء علوم الدین، ج 2، ص 685.
- [10]. ایمن: در امنیت.

[11]. حایط: زمینی است در داخل شهر که اطراف آن دیوار کشیده باشند و در آن زراعت کنند.

[12]. نزهت: خرمی.

[13]. ابوبکر محمد بن جعفر نرشخی، تاریخ بخارا، ترجمه: ابونصر احمد بن نصر القباوی، تحقیق: محمدتقی

مدرس رضوی، تهران، توس، 1363، چ 2، صص 72 و 73.

[14]. بلعمی، تاریخ نامه طبری، تحقیق: محمد روشن، تهران، سروش، 1378، چ 2، ج 3، ص 107.

[15]. همان، ص 161.